

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก ทั้งกระแสการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชน การเคารพสิทธิมนุษยชนและคุณภาพชีวิตที่เท่าเทียม การส่งเสริมการค้าอย่างเสรี การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และการให้ข้อมูลข่าวสารแบบเครือข่าย มีส่วนผลักดันให้สังคมไทยต้องมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนเป็นครั้งแรก ในทางด้านการศึกษาก็เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงนี้ เมื่อมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางด้านการศึกษฉบับแรกของประเทศไทย โดยมาตรา 52 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรทางการศึกษาใหม่ และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาประจำการอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 : 18) ซึ่งการดำเนินงานเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันผลิตครูนี้ นับเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามแนวทางที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด

ในบริบทของสังคม โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูงดังในปัจจุบันนี้ สถาบันอุดมศึกษาถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันและเทียบเคียงในระดับสากลได้ ภายใต้การดำเนินการที่สำคัญคือ การสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ การสร้างงานวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาประเทศ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีสู่สังคม ตลอดจนการดำเนินการด้านอื่นๆ เพื่อสร้างสังคมและพัฒนาประเทศชาติอย่างแท้จริง ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่งที่ส่งผลสำคัญต่อระบบกระบวนการผลิตครู ได้แก่ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 โดยมีสาระในมาตรา 7 ที่ได้กำหนดภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการจัดการศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง

ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลិតครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. 2547 : 2) และจากพระราชบัญญัติดังกล่าว ก่อให้เกิดการร่วมกันผลักดันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่อการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้เพื่อเตรียม การรองรับความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมโลก (อมรวิรัช นาคทรพ. 2543 : 7) และเพื่อรองรับการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีการพัฒนาความพร้อมและการสร้าง ความสามารถในการแข่งขันของมหาวิทยาลัย ซึ่งพบว่าในจำนวนมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 40 แห่ง มีจำนวนนักศึกษาภาคปกติมากถึงห้าแสนคน แต่มีอาจารย์ที่เป็นข้าราชการเพียง 6,800 คน ซึ่งถือว่า ยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา (กฤษณพงศ์ กีรติกร. 2550 : 2) ส่งผลกระทบต่อสภาพการณ์จัด การศึกษาของครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกระแสการปฏิรูป อุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วโลก อันเกิดจากปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสำคัญหลายประการ ได้แก่ การขยายตัวของปริมาณนักศึกษาและความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น กว่า 6 เท่า ในรอบ 3 ทศวรรษ ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคาดหวังของ สังคมที่มีต่อครุศาสตร์ในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อแข่งขันกับ นานาชาติ (สุธรรม อารีกุล. 2543 : 4) คณะครุศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังคนใน ระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะการผลิตครูที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานออกไปรับใช้สังคม

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันทรงพลังอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และครูก็เป็น บุคคลสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและการศึกษาของชาติเพราะครูเป็นผู้ทำหน้าที่ในการพัฒนา บุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชาติบ้านเมือง ต่อไป ดังนั้นการพัฒนาคูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุดจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างจริงจังและ ต่อเนื่องเพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญในการเอื้ออำนวยให้การศึกษาดำเนินไปในแนวทางที่พึงประสงค์ จากรายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2551 ได้รายงานผลการปฏิรูปครู อาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษา พบว่า การพัฒนาคู คณาจารย์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษายังมี ปัญหาในด้านงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาคู คณาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถและคุณวุฒิ สูงขึ้น รวมทั้งขาดการสนับสนุนให้ครู คณาจารย์สามารถทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและ การพัฒนาตำแหน่งทางวิชาการหรือวิทยฐานะ การขาดแคลนครู คณาจารย์ในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานมีปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษค่อนข้างมาก (ประมาณการในต้นปี พ.ศ. 2551 ว่าขาดแคลนครูราว 100,000 คน) การบรรจุข้าราชการใหม่ มี ตำแหน่งทดแทนน้อยมาก การบรรจุครูอัตราจ้างไม่เพียงพอ และมีอัตราลาออกสูง เนื่องจากการ จ้างระยะสั้น ไม่มีแรงจูงใจในเรื่องความก้าวหน้า โครงการผลิตครูสาขาขาดแคลนหลักสูตร 5 ปี ก็ ขาดความชัดเจนและถูกชะลอ หลังจากเริ่มได้เพียงรุ่นเดียว รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้สำเร็จการ

ศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้จ้างงาน และสภาพความจำกัดด้านงบประมาณจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 ข : 3)

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษายังได้ดำเนินการติดตามและประเมินการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาในด้านการผลิตและพัฒนาครู เนื่องจากรัฐมนตรีมีนโยบายจำกัดอัตราค่าจ้างคนภาครัฐและการใช้มาตรการจูงใจให้ครูออกก่อนเกษียณตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ทำให้โรงเรียนสูญเสียอัตราครูจำนวน 53,948 อัตรา มีปัญหาครูสอนไม่ตรงวุฒิและขาดแคลนครูในบางพื้นที่ มีผลให้ขาดแคลนครูโดยรวมในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ประกอบกับในอีก 5-10 ปีข้างหน้าจะมีครูประจำการเกษียณอายุราชการจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 จึงต้องเตรียมการเพื่อรองรับในด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนวิชาชีพครู ในทำนองเดียวกันข้อมูลในปีการศึกษา 2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีตัวเลขขาดแคลนครูใน 11 วิชาสูงกว่า 50,000 คน โดยมีความต้องการครูภาษาต่างประเทศจำนวน 7,444 อัตรา คณิตศาสตร์จำนวน 7,248 อัตรา ภาษาไทยจำนวน 6,324 อัตรา วิทยาศาสตร์จำนวน 6,039 อัตรา คอมพิวเตอร์ (การอาชีพ) จำนวน 3,267 อัตรา ศิลปศึกษาจำนวน 4,192 อัตรา ปฐมวัย/ประถมศึกษาจำนวน 3,496 อัตรา สุขศึกษา/พลศึกษาจำนวน 3,267 อัตรา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำนวน 1,996 อัตรา การศึกษาพิเศษจำนวน 1,715 อัตรา และขาดแคลนผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 905 อัตรา รวมอัตราขาดแคลนครูทั้งสิ้น 51,462 อัตรา (สำนักข่าวไทย. 2556)

ปัญหาการพัฒนาศักยภาพของครู และขาดแคลนครูดังกล่าว ส่งผลสำคัญต่อวิกฤติทางผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่มีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น จากการสอบวัดความสามารถของผู้เรียน และการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถทางวิชาการอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยมีคะแนนทักษะทางความคิด ทักษะการแสวงหาความรู้และทักษะการทำงานต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อพิจารณาการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติมีแนวโน้มลดลง มีพัฒนาการที่ไม่คงที่ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยลดลง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (วิทยากร เชียงกูล. 2549 : 5) และยังพบว่าในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษานั้น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยในการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554 - พ.ศ.2558) ประจำปีงบประมาณ 2554 พบว่า จากการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 7,985 แห่ง มีสถานศึกษาไม่ได้รับรองมาตรฐานการศึกษา จำนวน 2,295 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.74 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาครูให้มีความเพียงพอและสอนให้ตรงกับวิชาที่ถนัด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2555 :3) นอกจากนี้ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET :

Ordinary National Education Test) ใน 5 วิชาหลัก พบว่าในปีการศึกษา 2554 คะแนนเฉลี่ยทุกวิชามีแนวโน้มลดลงเหลือเพียงร้อยละ 33.40 ซึ่งแสดงถึงการด้อยคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยและคุณภาพการสอนของครูยังไม่ดีพอ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555 : 74)

การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา ซึ่งคือ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั่นเอง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษายังขาดคุณภาพอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ และสาเหตุสำคัญคือการขาดแคลนครูเก่งและครูดี จึงส่งผลให้การพัฒนาคอนไม่เป็นที่ไปตามเป้าหมาย และผลที่คาดหวัง ทำให้บุคคลไม่ได้เรียนรู้ ไม่เท่าทันโลก และได้รับความรู้ที่ไม่สมบูรณ์ซึ่งเป็นความรู้แบบแยกส่วน และไม่อยู่บนฐานของความเป็นจริง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ชุมชนหรือท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนา ขาดความเข้มแข็งมั่นคงและพึ่งตนเองไม่ได้ จึงกลายเป็นภาระหนักของสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น การปฏิรูปการผลิตครูจึงเป็นทิศทางสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการให้สำเร็จโดยเร็ว (พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง, 2548 : 9) ด้วยความสลับซับซ้อนของปัญหาการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันและอนาคต อาจกล่าวได้ว่ายุคปัจจุบันเป็นยุคที่ท้าทายต่อการดำรงอยู่และพัฒนาการของวิชาชีพครู การผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทั้งกระบวนการผลิตครู กระบวนการใช้ครู รวมถึงกระบวนการพัฒนาครูให้มีศักยภาพสูงจึงเป็นภารกิจเร่งด่วนและท้าทายสำหรับคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์

การจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน นับว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ เพราะเมื่อบริบทของการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป นับตั้งแต่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 และข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 รวมทั้งวิกฤติที่เกิดจากผลกระทบภายนอก อัน ได้แก่ มาตรการกำหนดขนาดกำลังคนภาครัฐ จำนวนผู้สมัครเรียนคณะครุศาสตร์ในบางสาขาวิชามีแนวโน้มไม่เป็นที่ไปตามเป้าหมายของการรับนักศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากค่านิยม ความต้องการ ค่าตอบแทนและการขาดแหล่งรองรับการทำงานทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียนครู และผู้เลือกเข้าเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางก่อนไปทางต่ำ และวิกฤติจากผลกระทบภายใน โดยเฉพาะจำนวนบุคลากรสายอาจารย์ที่มีจำนวนจำกัด และไม่มีอัตรากำลังเพิ่มเนื่องจากวิกฤติการณ์ที่มีผู้เรียนน้อย และที่สำคัญคืองบประมาณที่สนับสนุนคณะครุศาสตร์ที่จัดอยู่ในกลุ่มสังคมศาสตร์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายหัวต่ำสุด ส่วนผลกระทบด้านศักยภาพของคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์มีแนวโน้มคณาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ เช่น รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รวมทั้งที่มีวุฒิปริญญาเอกจะเกษียณอายุเป็นจำนวนมาก ในขณะที่อัตราทดแทนไม่ใช่อัตราข้าราชการ บางครั้งไม่มีคนมาสมัคร ค่าตอบแทนก็ไม่สูงมากจึงไม่มีแรงจูงใจเท่ากับภาคธุรกิจเอกชน นอกจากนี้การให้ทุนศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกเพื่อให้ผู้รับทุนกลับมาเป็นอาจารย์ก็ยังมีค่อนข้างน้อย และต้องใช้เวลายาวนาน

นอกจากนี้ การผลิตครูในปัจจุบันยังไม่สามารถผลิตครูให้มีคุณลักษณะครบถ้วนตามคุณลักษณะของวิชาชีพ สาเหตุอาจมาจากตัวป้อนเข้าของระบบการผลิตครู มีนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นนักเรียนชั้นเยี่ยมของประเทศสมัครเข้าเรียนครูเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และคุณภาพของคณาจารย์คณะครุศาสตร์ก็เป็นตัวป้อนเข้าที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตครุศาสตร์เช่นกัน โดยมีผู้สงสัยในความรู้ สมรรถนะ และพฤติกรรมของคณาจารย์คณะครุศาสตร์บางคนว่าสามารถประกอบวิชาชีพคณาจารย์ได้อย่างผู้ประกอบวิชาชีพมากนักน้อยเพียงใด (ดิเรก พรสีมา. 2552 : 7) และผู้ที่เลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์ยังเลือกเป็นอันดับท้ายๆ ทำให้ไม่ได้คนเก่ง ดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2556 : 6)

จากปัญหาการผลิตและพัฒนาครูที่กล่าวมา ก็เป็นปัญหาส่วนหนึ่งของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นกัน โดยคณะครุศาสตร์ต้องสนองตอบต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อการบริหารจัดการศึกษาและการผลิตครูในขณะที่ต้องบริหารจัดการคณะภายใต้เงื่อนไขข้อและจำกัดทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร รวมถึงต้องพัฒนาศักยภาพให้สามารถแข่งขันบนเวทีอุดมศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับสากล จึงจำเป็นต้องรักษามาตรฐานและพัฒนาองค์กรเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศควบคู่กันไป อีกทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ยังกำหนดให้มีการพัฒนาครูยุคใหม่ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถจูงใจคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คณาจารย์ เพื่อให้มีปริมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพียงพอเพียงตามเกณฑ์และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน สามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในวิชาชีพ มีขวัญกำลังใจอยู่ได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 ก : 18) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทบทวนบทบาทในการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์โดยเฉพาะในภารกิจสำคัญตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ในด้านการผลิตครู หากการผลิตครูมีความเหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีแนวทางการดำเนินการผลิตครูสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และมีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การพัฒนาคณะครุศาสตร์ เพื่อให้เป็นสถาบันหลักในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถผลิตครูที่มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้นั้น จำเป็นต้องดำเนินการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ ให้มีความพร้อม มีนโยบายที่ชัดเจน และเป็นระบบในการเสริมสร้างคุณภาพ และ

มาตรฐาน อันจะส่งผลดีต่อการผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนเอง สังคม ท้องถิ่น และประเทศชาติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาของชาติ และสร้างคุณภาพสังคมไทยให้แข็งแกร่งและมั่นคง สามารถก้าวสู่ยุคแห่งการแข่งขันของโลก ในปัจจุบันได้อย่างมีศักดิ์ศรี

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางพัฒนาการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับมาพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริม มหาวิทยาลัยราชภัฏในการพัฒนาขีดความสามารถการบริหารจัดการการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางพัฒนาการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คืออะไร
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ มีความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา แนวทางพัฒนาการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ และพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความชัดเจน ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญดังนี้

1. ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม ที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างและตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่ง

ครอบคลุมประเด็นและมาตรการการผลิตครูที่สามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาการผลิตครูของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เป็นข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางประกอบการตัดสินใจแก่ผู้บริหารทุกระดับ ทุกประเภทที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการผลิตครู หรือหน่วยงานเกี่ยวข้องที่มีบริบท หรือสภาพแวดล้อมของหน่วยงานคล้ายคลึงกัน นำไปเป็นข้อมูลเพื่อผลิตบัณฑิต และพัฒนา บุคลากรให้มีคุณภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหา

1. ประเด็นนโยบายการผลิตครู ครอบคลุมเนื้อหาใน 5 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านการวางแผนการผลิตครู
 - 1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
 - 1.3 ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 1.4 ด้านการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสนับสนุน
 - 1.5 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู
2. โครงสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วยคำอธิบาย ดังนี้
 - 2.1 หลักการ
 - 2.2 วัตถุประสงค์
 - 2.3 ประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการผลิตครูในแต่ละด้าน ประกอบด้วยมาตรการ

ดำเนินงาน

พื้นที่ทำการวิจัย

1. คณะครุศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ทำการวิจัย เป็นคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการผลิตครูเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 8 แห่ง (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี มหาสารคาม เลย สกลนคร และอุดรธานี)
2. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางพัฒนาการผลิตครู กำหนดดังนี้
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการสำรวจ ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 16 คน ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ จำนวน 40 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกรรมการสภาวิชาการและกรรมการประจำคณะครุศาสตร์ จำนวน 32 คน และคณาจารย์คณะ ครุศาสตร์ จำนวน 485 คน รวมจำนวน 573 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607- 610) ที่ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 คน แล้วเลือกมาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ระยะเวลาที่ศึกษา

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ และดำเนินการในช่วงเวลา ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ดำเนินการในปี พ.ศ. 2554-2556

ระยะที่ 2 การตรวจสอบและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย ดำเนินการในปี พ.ศ. 2555-2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย หมายถึง ทิศทางการบริหารการผลิตครูที่ได้จากกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ การวางแผนการผลิตครู หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู ดังนี้

1. **หลักการ** หมายถึง ข้อกำหนดที่ใช้เป็นหลักยึดในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และการนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปใช้
2. **วัตถุประสงค์** หมายถึง ข้อกำหนดที่กล่าวถึงผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการมีข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากกระบวนการวิจัย
3. **การวางแผนการผลิตครู** หมายถึง การกำหนดมาตรการดำเนินงานสำหรับการวางแผนการผลิตครูของคณะครุศาสตร์
4. **หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน** หมายถึง การกำหนดมาตรการดำเนินงานสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อการผลิตครูของคณะครุศาสตร์
5. **การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู** หมายถึง การกำหนดมาตรการดำเนินงานสำหรับการพัฒนาความสามารถในการเป็นครูในระหว่างการศึกษาตามหลักสูตรของคณะครุศาสตร์
6. **การพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน** หมายถึง การกำหนดมาตรการดำเนินงานสำหรับการพัฒนาอาจารย์ผู้สอนและบุคลากรอื่น ๆ ให้มีความรู้ความสามารถด้านการผลิตครู การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของคณะครุศาสตร์
7. **การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตครู** หมายถึง การกำหนดมาตรการดำเนินงานสำหรับการร่วมปฏิบัติการผลิตครูกับหน่วยงานผู้ใช้ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคณะครุศาสตร์

การผลิตครู หมายถึง ภารกิจหนึ่งของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการจัดการศึกษาให้แก่นักศึกษาสายครู ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

คณะครุศาสตร์ หมายถึง หน่วยงานระดับคณะที่ใช้ชื่อเรียกว่า “คณะครุศาสตร์” ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 8 แห่ง ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี มหาสารคาม เลย สกลนคร และอุดรธานี

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ซึ่งในที่นี้ได้แก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิในสภาวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกรรมการประจำคณะ และคณาจารย์คณะครุศาสตร์